

A Filozófia Tanszék szigorlati rendje

1. Bevezetés. 2. A Szigorlati Bizottság. 3. A szigorlat menete.
4. Érdemjegy.
5. Szigorlati tételek. 6. Segítség a fölkészüléshez

1.) Bevezetés

Minden teológushallgató jogosult a filozófia szigorlati jegyre: ez alapesetben az első négy szemeszterben oktatott, a mintatantervben szereplő, kötelező filozófiai tárgyak (*Filozófiatörténet I-IV, Filozófiai szeminárium I-II, Metafizika I-II, Logika, Ismeretelmélet, Kozmológia, Vallásfilozófia, Politikai filozófia, Etika és antropológia*) érdemjegyeinek számtani közepe.

Amennyiben a hallgató e lehetőséggel nem kíván élni, vizsgát kell tennie. E szándékát a IV. félév elején jelezni köteles a TO felé. Az továbbiakban olvasható vizsgarend értelemszerűen e második esetre vonatkozik.

A filozófia szigorlat (*examen rigorosum philosophiae*) célja az első négy szemeszter során tanultak értő áttekintése, valamint a teológiai tanulmányokba történő mélyebb integrálása. Kitüntetett figyelmet érdemel a szerzetesi és *pasztorális reflexió* kérdése: *Miként hasznosíthatja a hallgató bölcséleti tanulmányait szerzetesi élete és lelkipásztori munkája (igehirdetés, katekézis, műsztagógia, hitanórák, tanácsadás, stb.) során?*

Nem a korábbi vizsgák pusztá megismétléséről van szó, hanem a már egyszer elsajátított tudásanyag teljesebb, átfogóbb rendezéséről, mélyebb, rendszeres átgondolásáról, egyúttal a vallásbölcséleti, valamint hittudományi szempont tudatos kiemeléséről. Ezért adunk meg egy-egy tematikára összpontosító, átfogó tételeket. Ily módon a tételsorban körvonalazott problémák több filozófiatörténeti korszakot ölelhetnek fel, ugyanakkor átjárhatóságot tételeznek föl az egyes filozófiai tárgyak között, egyszersmind vonatkozást keresnek különféle teológiai diszciplínák felé.

Az eredményes fölkészülés tehát megköveteli, hogy a hallgató *több szempontból, több filozófiai tárgy felől, a teológiai összefüggések felé* nyitottan végezze a szigorlatra való felkészülést. Szükséges, hogy a hallgató az órai jegyzetek és kötelező olvasmányok áttekintésén túlmenően *önálló kutatást* végezzen, a problémáknak a hozzáférhető szakirodalomban utánajárjon, a keresett összefüggésekre önállóan rátaláljon. Ezeket körültekintően gondolja végig s részletesen dolgozza ki. Továbbá képes legyen kutatómunkájáról és bölcséleti tudásáról mind írásban, mind szóban szabatos fogalmazásban, összeszedetten számot adni.

A szigorlat rendes ideje a teológushallgatók curriculumának IV. félévére, annak vizsgaidőszakára esik.

2.) A Szigorlati Bizottság

- A legalább két tagból álló bizottság elnökét a Tanszékvezető jelöli ki.
- A bizottság többi tagját az elnök kéri föl, ő jelöli ki a szigorlat jegyzőjét.
- Az elnök feladatai:
 - a szigorlat megszervezése,
 - a szükséges egyeztetés,
 - az időpontok kijelölése és meghirdetése,
 - kapcsolattartás a TO-val és a hallgatókkal,
 - a tételek kiosztása,
 - a vizsgadolgozatok begyűjtése és kezelése,
 - szükség esetén a határidőket félév beosztásának megfelelően módosítja.

3.) A szigorlat menete

3.1.) A félév elején szigorlatozni kívánó hallgatók *személyesen jelentkeznek* a Bizottság elnökénél. **Március 2-ig** személyre szólóan kapnak tőle egy-egy tételt. E tételt 8–10 oldalas esszében otthon egyénileg kell írásban kidolgozniuk. A kész dolgozatokat elektronikus másolatban (*Word dokumentum formátumban, nem pedig pdf-ként*) **április 24. déli 12:00 óráig** el kell küldeniük az elnöknek, valamint kinyomtatott alakban be kell tenniük a tanszéki postaládába.

3.2.) Az esszében nem elegendő pusztán vázlagszerű pontok megadása. A külalaknak eleget kell tennie a Főiskolánkon érvényes követelményeknek.

3.3.) Amint az elnök az esszéket átolvasta s kijavította, azokat írásbeli megjegyzéseivel és kérdéseivel együtt továbbítja a Szigorlati Bizottság tagjainak. A hallgatók **május 29-ig** visszakapják ez szövegeket, melyek alapján **június 5-ig** újabb, letisztázott, véglegesnek szánt – szükség esetén javított, illetve kiegészített – változatot kell benyújtaniuk az elnöknek elektronikus alakban, ő pedig ezeket továbbítja a Bizottságnak.

3.4.) **A szóbeli feleletre ezután, a félév elején megadott időpontban kerül sor.** Ennek rendes helye a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola.

A szóbeli vizsgán a Bizottság tagjai közösen reflektálnak a hallgatók írásbeli munkájára. Ezen belül kitérnek arra, a szigorlatozók mennyire voltak képesek válaszuk első változatán javítani, annak esetleges hiányosságait orvosolni, a tanári útmutatást követni.

A szóbeli megmérettetés során a hallgatók *újabb, másik tétel részletes kifejtésére vonatkozó feladatot nem kaphatnak* ugyan, *viszont* a szigorlat áttekintő természetének megfelelően *az egész tananyagra*, azon belül pedig elsősorban *írásban kidolgozott tételükre vonatkozó kérdéseket* igen. Egy-egy felelet időtartama legföljebb 30 perc.

A szóbeli vizsga vezetése, a vizsgázók pontos beosztása és értesítése, a kapcsolattartás a hallgatókkal az egész félév során a Bizottság elnökének feladata, ugyancsak ő írja be a vizsgajegyeket a Neptunba. A vizsga pontos papíralapú könyvelése a jegyzőkönyvben pedig a jegyző dolga.

3.5.) A vizsga itt ismertetett menete, valamint áttekintő jellege miatt szükség esetén egy következő félévben kerülhet sor *pótszigorlatra*.

4.) A vizsga értékelése a Szigorlati Bizottság feladata. A végső érdemjegy kialakításához a Bizottság a hallgató írásbeli munkáit, valamint szóbeli számadását, illetve az elnök megjegyzéseit, javításait veszi figyelembe.

Az elnök még szóbeli vizsga megkezdése előtt összehívja a Bizottságot. Annak tagjaival közösen az írásos anyag alapján előzetes javaslatot fogalmazhat meg az osztályzatokat illetően.

NB Alapos és tisztességes írásbeli munka esetén a szóbeli résznek nem célja, hogy lerontsa a javasolt jegyet. Ám a hallgatónak a Bizottság előtt az általa földolgozott téma valódi megértéséről kell személyesen, szóban tanúskodnia.

A szigorlati dolgozat elkészítéséhez használható elektronikus, számítástechnikai segédeszközökkel kapcsolatban a Bizottság nem ír elő s nem tilt meg semmit.

Előzetes feladatát e tekintetben inkább abban látja, hogy óvatosságra és körültekintésre intse a szigorlatozókat: legjobban és leghitelesebben ugyanis a saját munkával szerzett tudásról lehetséges tanúságot tenni. Nem mind arany, ami fénylik. A könnyebbnek tűnő út pedig nem föltétlenül vezet a kívánt eredményre.

Szóbeli feleletével a hallgató tehát akár javíthat hiányos és szegényes írásbeli teljesítményén, ám a mégoly szép írásos munka elvesztheti hitelét, ha szerzőjéről kiderül: valójában nem érti a leírtakat, maga nem gondolta végig a kapott tételt.

5.) Szigorlati tételek

5.1.) Tekintse át az *istenfogalom* alakulását a görög gondolkodás mitológiai és filozófiai kezdeteitől a görög filozófia végéig! Mennyiben különbözik s mennyiben tér el a görög gondolkodás a kereszténységtől? Mit köszönhet a keresztény teológia e tekintetben a görögségnek? – Válaszában térjen ki a következő gondolkodókra: ANAXIMANDROSZ, XENOPHANÉSZ, HÉRAKLEITOSZ, PÜTHAGORÁSZ, PARMENIDÉSZ, SZÓKRATÉSZ, PLATÓN, ARISZTOTELÉSZ, PLÓTINOSZ. – PLATÓN, ARISZTOTELÉSZ, PLÓTINOSZ közül egyet elemezzen alaposabban!

5.2.) Tekintse át az *istenfogalom* alakulását az újkortól a legújabb korig! A görög és középkori előzményekhez képest milyen újabb belátásokat s kihívásokat hozott e két korszak? Miként hatottak ezek a kortárs hittudományra? – Válaszában térjen ki a következő gondolkodókra: DESCARTES, SPINOZA, LEIBNIZ, KANT, HEGEL, HEIDEGGER,

LÉVINAS, MARION, MEZEI BALÁZS. – LEIBNIZ, KANT, HEGEL közül egyet elemezzen alaposabban!

5.3.) Tekintse át a *filozófia mint életbölcseesség* (filozófiai praxis) alakulását a kezdetektől a görög filozófia végéig! Mennyiben különbözik s mennyiben tér el a görög gondolkodás ebben a kereszténységtől? Mit köszönhet e tekintetben a kereszténység a görögségnek? – Válaszában térjen ki a következő gondolkodókra: HÉRAKLEITOSZ, PÜTHAGORÁSZ, SZÓKRATÉSZ, PLATÓN, ARISZTOTELÉSZ, PLÓTINOSZ. – SZÓKRATÉSZ, PLATÓN, PLÓTINOSZ közül egyet elemezzen alaposabban!

5.4.) Tekintse át a *filozófia mint életbölcseesség* (filozófiai praxis) alakulását az újkorban s a legújabb korban! – Válaszában térjen ki a következő gondolkodókra: DESCARTES, PASCAL, KANT, WITTGENSTEIN, VIKTOR FRANKL, SÁRKÁNY PÉTER. – KANT, WITTGENSTEIN, VIKTOR FRANKL közül egyet elemezzen alaposabban!

5.5.) Tekintse át a nyugati kozmológia nagy korszakait, újításait, egyszersmind mutassa meg mi a kozmológia *vallásbölcseleti*, valamint *teológiai, jelentősége*! – Válaszában térjen ki a következő mozzanatokra: görögök, zsidóság, kereszténység, újkori tudomány, felvilágosodás.

5.6.) A létezők leírása *szubsztancia-akcidens*, valamint *actus-potentia* fogalmaival: Jellemezze a két fogalompárt és jelentőségüket ARISZTOTELÉSZ filozófiájában, adjon rövid történeti áttekintést a szubsztancia fogalmáról (ARISZTOTELÉSZ, DESCARTES, SPINOZA), s térjen ki a teológiai vonatkozásokra (örök és véges lét, keletkezés problémája, létezők hierarchiája, átlényegülés tana, személy fogalma, relációk a Szentháromságon belül). – Hogyan járulhat hozzá e tekintetben a filozófia a teológiai diskurzushoz?

5.7.) Tekintse át a *test-lélek* problematika alakulását a görög és középkori filozófiában! – Térjen ki a következő gondolkodókra: HÉRAKLEITOSZ, PÜTHAGORÁSZ, SZÓKRATÉSZ, PLATÓN, ARISZTOTELÉSZ, PLÓTINOSZ, AQUINÓI SZT. TAMÁS. – Elemezze alaposabban AQUINÓI SZT. TAMÁS nézetét! Miben egyezik s tér el TAMÁS ARISZTOTELÉSZTől?

5.8.) Tekintse át a *test-lélek* problematika alakulását az újkori és legújabb kori bölcseletben! – Térjen ki a következő gondolkodókra: DESCARTES, HUME, KANT, SARTRE, MARION. – Elemezze alaposabban és hasonlítsa össze SARTRE és MARION nézetét!

5.9.) Tekintse át a *természetes erkölcs* (lásd etikai relativizmus vs. természetjog) kérdését a görög és középkori bölcseletben! – Válaszában térjen ki a következő gondolkodókra: HÉRAKLEITOSZ, SZOFISTÁK, SZÓKRATÉSZ, PLATÓN, ARISZTOTELÉSZ,

AQUINÓI SZT. TAMÁS – A SZOFISTÁK, SZÓKRATÉSZ, PLATÓN, AQUINÓI SZT. TAMÁS közül
egyet elemezzen alaposabban!

NB A kidolgozandó tételt pontos és teljes szövegét föl kell tüntetni a dolgozat elején!

6.) Segítség a fölkészüléshez

A szakirodalmi tájékozódáshoz és a fölkészüléshez a Filozófia Tanszék oktatói
a vizsgázók szíves rendelkezésére állnak.

NB A Szigorlatra a hallgatónak jelentkeznie kell a Neptunban a félév elején, majd
pedig meg kell keresnie a Bizottság elnökét, hogy közösen időben elindíthassák a
vizsgára készülést.

Ezért jelen dokumentum nemcsak a Sapientia honlapján, hanem a Filozófia
Tanszék faliújságján is elérhető lesz.

Jó munkát kíván:

Dr. Bakos Gergely OSB
Filozófia Tanszék
tanszékvezető

Budapest,

2025. szeptember 4-én